

ZLOČIN U DALJU

Izveštaji s rasprave

12. rujan 2006. godine - čitanje optužnice i početak dokaznog postupka

Izveštaj: Veselinka Kastratović, monitorica Centra za mir Osijek

Nakon što je utvrđeno da su ispunjene zakonske pretpostavke za vođenje glavne rasprave, rasprava je započela čitanjem optužnice.

Čitanje optužnice

Zamjenik Županijskoga državnoga odvjetnika (ŽDO) iz Osijeka pročitao je optužnicu br. KT-103/94, od 9. srpnja 2004. godine. Navedenom optužnicom opt. Željko Čizmić optužen je da je, u vremenu od 1. kolovoza do 1. prosinca 1991. godine, u Dalju i Erdutu, počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120., st.1, Osnovnoga krivičnog zakona (OKZ) Republike Hrvatske.

Optuženik je izjavio da je razumio optužnicu te da se ne smatra krivim.

U dokaznom postupku optuženikov branitelj je zatražio isključenje javnosti s dijela postupka u kome se iznose dokazni prijedlozi obrane, s obrazloženjem da optuženik ima status zaštićenog svjedoka pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Den Haagu.

Odluka Vijeća o odgodi rasprave

Vijeće je donijelo odluku da se današnja rasprava odgađa kako bi se pribavili spisi za dokazni postupak: spis Županijskog suda u Vukovaru protiv optuženoga Dragiše Čančarevića, spis istoga Suda protiv optuženoga Jovana Čurčića, spis Županijskog suda u Osijeku protiv optuženoga Ivice Vuletića, te podatak Ureda za suradnju s Haškim tribunalom Ministarstva pravosuđa RH o ispitivanju svjedoka pred MKSJ.

02. srpnja 2007. godine

Ovu raspravu nismo pratili. Sažetak rasprave napisan je na temelju zapisnika sa glavne rasprave koji smo dobili uz odobrenje Predsjednika Vijeća.

Nakon što je utvrđena istovjetnost optuženika, zamjenik ŽDO-a u Osijeku je pročitao optužnicu br. KT-103/94, od 09. srpnja 2004. godine.

Optuženi je izjavio da je razumio optužbu, poučen je da nije dužan iznijeti obranu niti odgovarati na postavljena pitanja te je izjavio da **se ne osjeća krivim** za djelo koje mu se stavlja na teret.

Prešlo se na **dokazni postupak**.

Svjedočenje Damira Buljevića

Izjavio je da prilikom lišenja slobode, a niti kasnije, nije dobio nikakvo pismeno rješenje koje bi objašnjavalo njegovo zatvaranje. Zajedno sa još 6-7 osoba, među kojima su bili i Stjepan Kilić, Stjepan Penić i Kovčalija, bio je zatvoren u jednoj maloj prostoriji, površine 3-4 kvadrata, u zgradi Mjesne zajednice Dalj. Uvjeti su bili nehumani. Nisu mogli svi istodobno ležati na tlu. Sjeća se da 2 dana nisu dobivali nikakvu hranu. Potom su na neko vrijeme bili prebačeni u Borovo, a zatim su ponovno vraćeni u zgradu Mjesne zajednice u Dalju. U Dalju su ih tukli, maltretiran je i psihički. Naime, rečeno mu je da će biti ubijen.

Drugi dan po lišenju slobode pozvan je u jednu prostoriju u kojoj ga je ispitivao opt. Čizmić. Na ispitivanje ga je odvodio Lalo Milinković i jedna muška osoba tamnije puti koja mu je djelovala kao Rom. Prilikom tog ispitivanja Đoko zv. Briga ga je udario pendrekom. Opt. Čizmić je rekao svjedoku da će dobiti batina „kao kiše“ te je sugerirao Đoki da ga tuče. U jednom je trenutku u prostoriju ušao Lalo Milinković te je promatrao što se događa. Opt. Čizmić ga nikada osobno nije tukao, a to je bio njegov jedini neposredni kontakt sa optuženikom. Kasnije je od mještana Dalja saznao da je opt. Čizmić bio komandir milicijske stanice u Dalju.

Svjedok je nadalje rekao da je opt. Čizmić bio u maskirnoj uniformi, da nije mogao razlučiti tko je bio zapovjednik jer se radilo o konfuznom stanju, da smatra da su Stričević, Đoko zv. Briga i Marko Lončarević bili ključne osobe vlasti u Dalju, da je u poslijepodnevnom i večernjim satima vladala potpuna anarhija te da je u prostorije, u kojima su bili zatvoreni, mogao ući i tući ih tko god je to htio.

Svjedok je rekao da je tijekom boravka u zgradi Mjesne zajednice zadobio prijelom lijeve ruke te da su mu tu ozljedu zadali rezervisti iz Prigrvice.

Rekao je da je u mogućnosti dostaviti Sudu rješenje o invaliditetu u kojemu je, uslijed zadobivenih ozljeda, utvrđena 40%-tna invalidnost.

Branitelj optuženika je stavio **primjedb**u na dio iskaza ovoga svjedoka koji je u suprotnosti s materijalnom obranom optuženika, a koji se odnosi na osobu koja ga je vodila na ispitivanje te na osobe koje su ga ispitivale.

Svjedočenje Marka Andabaka

Prije davanja iskaza je rekao da je prije dvije godine doživio moždani udar, da ima problema sa sjećanjem pa je, na njegov prijedlog, pročitao njegov raniji iskaz.

Na posebna pitanja rekao je da je 01. kolovoza 1991. godine zarobljen u blizini kanala Jama. Zarobili su ga Mladen Dragić i Ledenčan. Kasnije im se pridružio i Ilija Vesić. Nakon boravka u Borovu Selu vraćen je u prostorije mjesne zajednice. 30-40 zarobljenika nalazilo se u prostoriji dimenzije 4x5 metara. Sjeća se da su u prostoriji bili zatočeni i Damir Buljević, Tomislav Kilić i Damir Huber. Hranu su dobivali u posudama od paste za ruke. Sastojala se od komada kruha i vode. Prava tri dana nisu dobivali hranu. Zarobljenici su uglavnom čučili u prostoriji i iščekivali da ih netko odvede na premlaćivanje. Bitnu ulogu u premlaćivanju imale su osobe iz Pančeva.

Prostor, u koji je išao na ispitivanje kod Milorada Stričevića i Željka Čizmića, nalazio se tik do prostorije u kojoj je bio zatočen. Rekao je da se više ne može sjetiti tko ga je, pored toga što je bio tučen, maltretirao, Milorad Stričević ili Željko Čizmić. Tučen je pendrekom ili „gajtanom“. Još uvijek osjeća posljedice udaraca. 40%-tni je invalid, a lom čašice desnog koljena zadobio je dok je bio zarobljen u Borovu Selu.

Branitelj optuženika stavio je **primjedb**u na iskaz svjedoka koji je u suprotnosti sa do sada iznesenom obranom optuženika.

Svjedočenje Ištvana Bačka

Svjedok je, nakon čitanja njegovog ranijeg iskaza, izjavio da je alat tvrtke Vodovod, čiji je bio zaposlenik, iz njegovog doma odnio Mihajlo Pavlović, koji je također radio u Vodovodu. S Pavlovićem je u njegovu kuću došao i opt. Čizmić. Svjedok im je pokazao sanduk u kojemu se nalazio alat spomenute tvrtke. Međutim, kako se u prostoriji nalazilo još alata, Čizmić je naložio Pavloviću nešto u smislu „tovari sve“. Svjedok je izjavio da nije dobio nikakvu potvrdu o oduzetim stvarima.

Branitelj optuženika je stavio **primjedbu** na cijeli iskaz ovoga svjedoka.

Svjedočenje Slavka Palinkaša

Svjedok je rekao da se sjeća iskaza kojeg je dao istražiteljima Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, ali ne i ispitivanja pred pravosudnim tijelima RH. Predočen mu je zapisnik sa ispitivanja kod istražnog suca, a nakon što je rekao da se na njemu nalazi njegov potpis i da je suglasan da se iskaz pročita, pročitan je njegov iskaz. Na posebna pitanja izjavio je da je, dok se nalazio u Aljmašu, 7-8 puta lišavan slobode. Prvi puta je vidio opt. Čizmića kada se mještanima Aljmaša predstavio kao zapovjednik milicijske postaje u Dalju. U Aljmašu je bilo 20-ak osoba. Iz te grupe jedino je svjedok prebačen u Dalj. Ondje se obratio Miloradu Stričeviću s upitom zašto je to učinjeno, a on mu je rekao da je tako odlučio Čizmić. Nije primio nikakvo rješenje o lišavanju slobode, ali mu je rečeno da je nekome psovao četničku majku. Sjeća se da je prilikom saslušanja potpisao nekakvu ispravu te da je tom prilikom bila nazočna ženska osoba imenom Jadranka, koja je i prije rata radila u policijskoj postaji. Prilikom ispitivanja nije dobivao batine. Tukle su ga tijekom noći druge osobe.

Jednom prilikom je, u prostorije u kojima su se nalazili zatočnici, stupio Arkan u pratnji Marka Lončarevića i Gorana Hadžića. On je na intervenciju Gorana Hadžića pušten na slobodu. Tada je pušten i Luka Šutalo. Čuo je da su ostali zatvorenici odvedeni i poubijani. I nakon toga puštanja na slobodu bio je lišavan slobode. Rekao je da je okupirano područje napustio 08. travnja '92. godine.

Branitelj optuženika je stavio **primjedbu** na dio iskaza u kojemu je svjedok govorio o navodima Milorada Stričevića da je lišenje slobode ovog svjedoka naložio Željko Čizmić.

Svjedočenje Vlatka Nikolića

Svjedok je izjavio da se ne sjeća u potpunosti svog iskaza od 27. veljače 2001. godine, a nakon što mu je isti pročitan, izjavio je da je njegov sadržaj identičan onome što je rekao kod istražnog suca.

Na posebna pitanja je rekao da je, zajedno sa 20-ak osoba, iz Borova Sela bio prepraćen u Dalj. Ondje su bili zatvoreni u prostoriji 2x2 metra. Ta je prostorija bila ostava za oružje streljačke udruge iz Dalja. Zatvorenici su u toj prostoriji morali stajati jer jednostavno nije bilo mjesta za neki drugi položaj. Rekao je da je shvatio da je prvi u zapovjednoj hijerarhiji bio Milorad Stričević, kojemu su se obraćali sa „druže pukovniče“. U vlasti su važnu ulogu imali i braća Jovica i Vladimir Makivić te opt. Čizmić, koji je bio zapovjednik milicije te zapovjednik zatvora u Dalju. Da je optuženik bio zapovjednik milicije čuo je iz komentara stražara. Dva ili tri puta ispitivao ga je opt. Čizmić. U svim tim situacijama bio je tučen, a sjeća se da ga je opt. Čizmić

pitao koji ga dio rebara najviše boli te ga je potom snažno udario upravo u mjesto koje bi odgovaralo njegovom odgovoru. Nije mogao precizirati koliko je udaraca dobio od opt. Čizmića, ali je rekao da je prilikom svakog ispitivanja dobio nekoliko udaraca. Rekao je i da su stražari tjerovali zatvorenike da se izuju, te su ih potom udarali palicama ili debelim kablovima za provođenje struje po bosim nogama.

Branitelj optuženika je stavio **primjebu** na dio iskaza svjedoka koji je u suprotnosti sa obranom optuženika.

Svjedočenje Imre Mogera

Svjedok je dodao, nakon što je Predsjednik Vijeća konstatirao da je svjedok iznosio identično kao pri ranijem ispitivanju, da mu je opt. Čizmić zadao samo jedan šamar, i to dok se nalazio u stanici u Erdutu. Rekao je i da ne zna što je u Erdutu po funkciji bio Boško Bolić te da dozvoljava da je bio komandir milicije.

Branitelj optuženika je stavio **primjebu** na dio iskaza svjedoka koji je u suprotnosti sa obranom optuženika.

Odbijanje prijedloga obrane za ispitivanjem svjedoka

Vijeće je donijelo rješenje prema kojemu je **odbijen prijedlog obrane za ispitivanjem svjedoka** koji su predloženi u podnesku obrane. Zamjenik ŽDO-a se protivio ovom prijedlogu obrane, jer je, kako je to naveo zamjenik ŽDO-a, podnesak identičnog sadržaja već bio dostavljen u fazi istrage te je bio dat nalog policiji da obavi razgovore s naznačenim osobama, ali iz sadržaja razgovora nisu pronađene poveznice sa predmetom optužbe.

18. rujna 2007. godine – glavna rasprava krenula iznova, čitanje optužnice, izjašnjavanje o krivnji, dokazni postupak

Suđenje su pratili Mladen Stojanović, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, predstavnice OSCE-a, novinarka

Utvrđivanje istovjetnosti optuženika, čitanje optužnice, izjašnjavanje o krivnji

Zapisnički je konstatirano da je utvrđena istovjetnost optuženika, da je pročitana optužnica ŽDO iz Osijeka, br. KT-103/94, od 09. srpnja 2004. godine, a potom je optuženik, propisno upozoren, izjavio da je razumio optužbu te da se ne smatra krivim za djelo koje mu se optužbom stavlja na teret.

Dokazni postupak.

Svjedočenje Tomislava Kilića

Svjedok je izjavio da je bio pripadnik ZNG RH. Nakon pada policijske postaje u Dalju tri se dana skrivao. Ne znajući da je Aljmaš pao uputio se prema Aljmašu. Ondje je prepoznat, lišen je slobode i doveden je u Dalj. To se dogodilo 03. kolovoza. Istog je dana prvi puta vidio opt. Čizmića, koji se predstavio kao „zapovjednik snaga policije“. Odmah pri upoznavanju Čizmić ga je dva puta udario, šakom i laktom, u predjelu lica i gornjeg djela tijela. Tog trenutka iz džepa mu je ispala iskaznica ZNG RH, a nazočni pripadnici srpskih postrojbi nasrnuli su na njega i počeli ga tući. Opt. Čizmić tom prilikom ni na koji način nije pokušao spriječiti osobe koje su ga tukle. Vjerovatno je pao u nesvijest jer je slijedeće čega se sjeća prostorija iznad tržnice u Dalju u kojoj je bio zatvoren. Misli da se istog dana njemu i Damiru Buljeviću obratio optuženik i rekao im da moraju poći sa jednim kapetanom rezervnog sastava. Odvezeni su u pravcu igrališta kod daljskog groblja gdje se nalazilo mrtvo tijelo Stjepana Penića. Rečeno im je da su oni „ustaše to napravili“, a pri tome su mislili na njega i na Damira Buljevića. U trenutku kada je bio najavljen posjet Žarka Puhovskog i Dražena Budiše, svjedok je sa ostalim zatvorenicima bio prebačen iz daljskog zatvora u zatvor u Borovom Selu. Nekoliko je dana boravio u zatvoru u Dalju, potom je nekoliko dana bio zatvoren u Borovom Selu, gdje je također bio tučen, a zatim je ponovno vraćen u Dalj odakle je i razmijenjen 15. kolovoza '91. Tijekom boravka u zatvoru u Dalju optuženi Čizmić je znao vikati na stražare, govorio im je da zatvorenicima ne smije „faliti ni dlaka sa glave“, ali čim bi optuženik otišao stražari bi istukli zatvorenike. Reкао je da su zatvorenici dobili batina nakon svakog takvog obilaska od strane opt. Čizmića. Sjeća se da su s njim bili zatvoreni Tomislav Hajduković, Damir Duvnjak, Stevica, čijeg se prezimena ne sjeća, Mario Andabak, Ištvan Bačko, Slavko Palinkaš, Goran Šlingar i Vlatko Nikolić.

Primjedba na iskaz

Branitelj optuženog je pročitao dio iskaza koji je ovaj svjedok dao u postupku pred Županijskim sudom u Vukovaru (postupak protiv opt. Dragiše Čančarevića) te dio iskaza za koji je branitelj tvrdio da je svjedok dao haškim istražiteljima, a koji se, prema tvrdnjama branitelja, razlikuju od iskaza koji je dao na ovoj raspravi. Branitelj je rekao da je svjedok u postupku protiv opt. Čančarevića opisao situaciju (dva puta udaren šakom) o kojoj i sada govori, ali je tada rekao da se ona zbila u Borovom Selu.

Iz istih je razloga stavio primjedbu na iskaz tvrdeći da je neistinit.

Svjedok je izjavio da se ne sjeća da je ikada davao iskaz haškim istražiteljima te je, osvrnuvši se na predočeni iskaz u postupku protiv opt. Čančarevića, rekao da su se slični događaji i uvjeti odigrali i u Dalju i u Borovom Selu, te da je fizički i psihički zlostavljan u oba mjesta.

Svjedočenje Tomislava Hajdukovića

Svjedok je izjavio da je nakon napada na Dalj, 01. kolovoza 1991. godine, zarobljen kao pripadnik pričuvnog sastava policije. Dva je dana bio zatvoren u Borovom Selu, a potom je, zajedno sa još trojicom zarobljenika, prevežen u Beograd. Ondje je svakodnevno vođen na ispitivanja, a bio je i maltretiran. On i Nikola Rupčić, jedan od zarobljenika koji je zajedno sa svjedokom prevežen u Beograd, vraćeni su u Dalj 10. ili 11. kolovoza '91. Po dolasku u Dalj su milicajci, njih 40-ak, napravili „špalir“ kroz koji je svjedok morao proći. Tada je dobio silne udarce. Na čelu milicajaca bio je Željko Čizmić, a zamjenik mu je bio Bogoljub Ristić. Do odlaska na razmjenu 15. kolovoza, gotovo svakodnevno je odlazio na ispitivanja kod opt. Čizmića. Optuženik ga je osobno tukao 4-5 puta. Svjedok je rekao da je pri ispitivanju morao sjediti na stolici grudima okrenut naslonu. Pri tome je udaran palicama po leđima, bubrezima i glavi. Padao je u nesvijest pa je poljevan vodom. Tukli su ga i milicajci „Fafrika“, Radivojčević, Klajić i Puača. Optuženi je dopuštao dolazak mještana Dalja do prostorije u kojoj su se nalazili zatočenici. Tko god je htio, uzimao je telefonske kablove i njima tukao zatvorenike. Optuženi

Čizmić takvo postupanje ni na koji način nije spriječavao. Istaknuo je da je opt. Čizmić u Dalju odlučivao o životu i smrti, te je rekao da to mogu potvrditi Antun Putnik i Marija Galić.

Rekao je da su među srpskim postrojbama tada postojale Teritorijalna obrana, krajinska milicija i tzv. svemirci. Siniša Glodić i Branko Gojsović bili su milicajci, a Đorđe Čalošević, Dobrivoje Radovančević, Rajko Milovanović i Đorđe Milovanović bili su tzv. svemirci, tj. bili su samostalni, ali sve što su činili činili su uz „blagoslov“ krajinske milicije. Komandant „svemiraca“ bio je Milorad Stričević. Nikola Vranješević, zv. Nikola Kalebić je za sebe tvrdio da je pod neposrednim zapovjedništvom Vojislava Šešelja, tako da je on u Dalju predstavljao 4. paravojnu frakciju.

Rekao je da nikada nije davao iskaz haškim istražiteljima, da je nekoliko puta razgovarao sa novinarima o zbivanjima u Dalju '91. godine, te da je prije objavljivanja autorizirao tekstove.

Primjedba na iskaz

Branitelj optuženika je stavio primjedbu na iskaz tvrdeći da je on u suprotnosti sa iskazom koji je ovaj svjedok dao pred Županijskim sudom u Vukovaru i u suprotnosti sa iskazom koji je svjedok dao haškim istražiteljima.

Svjedočenje Gorana Šlingara

Svjedok je izjavio da je u kolovozu '91. zatočen u Dalju. Bio je civil i nije se bavio politikom. Zatočen je u prostoriju dimenzija 4x7 metara. U jednom je trenutku u toj prostoriji bilo 40-ak zarobljenika, a u prostoriji je bilo samo 18 madraca. Dobivali su izuzetno lošu hranu, većinom se radilo o masnoj vodi. U kratko je vrijeme izgubio 20-ak kilograma. Stražari su dopuštali mještanima Dalja da dolaze i gledaju zatvorenike koji su bili „kao životinje u kavezu“. Noću su dolazili mještani, a i svi ostali koji su željeli, uzimali su letve i tukli zatvorenike. Bilo je i stražara, poput Žike Savičića, koji nisu dopuštali maltretiranje zatvorenika. Nakon 2 ili 3 mjeseca sa skupinom je zatvorenika prebačen u prostorije pored osnovne škole u Dalju. U to vrijeme optuženi više nije bio zapovjednik milicije.

Rekao je da je na ispitivanjima traženo da prizna „nebuloze“, nepostojeće okolnosti. Osim optuženika tukli su ga i Milorad Stričević, Mirko Puača te Đorđe i Rajko Milovanović. Najviše batina dobio je od Stričevića. Opt. Čizmić je bio nešto blaži pri fizičkom zlostavljanju. Rekao je da se sjeća da je opt. Čizmić imao dvije palice, dugu i kratku, te da se sjeća da je optuženik tvrdio da je za kratku palicu „sentimentalno vezan“. Pri gotovo svakom ispitivanju bio je tučen, optuženik je bio prisutan pri ispitivanjima, ali nikada nije spriječavao druge osobe da ga tuku.

Smatra da je optuženik bio među petoricom najvažnijih ljudi u ondašnjoj daljskoj paravlasti te da, s obzirom na tadašnju funkciju, mora znati što se dogodilo sa 40-ak Baranjaca koji su u rujnu '91. dovezeni u Dalj, a potom su nestali. Tijela nekoliko ljudi iz navedene skupine pronađena su u blizini zgrade osnovne škole u Dalju.

Rekao je da nikada nije bio saslušan od strane haških istražitelja.

Primjedba na iskaz

Branitelj optuženika je stavio primjedbu na iskaz svjedoka tvrdeći da je neistinit. Rekao je da će tvrdnju potvrditi dokaznim prijedlozima.

Svjedočenje Stipe Sušića

Svjedok je rekao da se ne sjeća u potpunosti svog iskaza od 03. veljače 1997. godine. Predsjednik Vijeća pročitao je navedeni iskaz, a svjedok je potvrdio da je to njegov iskaz te da ostaje pri njemu.

Izjavio je da je u zatočeništvu bio fizički i psihički maltretiran. Tjerali su ga da liže čizme i da jede optuške cigareta. Ispitivao ga je i opt. Čizmić. Opt. Čizmić ga je psihički maltretirao. Nije ga udarao. U optuženikovoj prisutnosti svjedoka je nožem zarezoao Čalošević.

Primjedba branitelja na iskaz

Branitelj optuženika je stavio primjedbu na iskaz u dijelu u kojemu se on razlikuje od obrane optuženika.

Dokazni prijedlozi obrane

Branitelj optuženog je predložio da se izvrši uvid u navodno autorizirane novinske članke, tj. intervju Tomislava Hajdukovića, predložio je da se putem Ministarstva pravosuđa, Uprave za suradnju sa međunarodnim kaznenim sudovima, iz spisa Haškog suda pod nazivom „Dalj“ pribave iskazi svjedoka, izuzev svjedoka Slavka Palinkaša, te da se kao svjedok pozove i ispita Nikola Rupčić, koji bi potvrdio ili opovrgao dio iskaza svjedoka Tomislava Hajdukovića.

Zamjenik ŽDO-a je odluku o dokaznim prijedlozima prepustio sudu.

Rješenja Vijeća

Kao svjedoci će se pozvati i ispitati Nikola Rupčić, Bogoljub Ristić, Živojin Savičić, Antun Putnik i Marija Galić.

Opt. Čizmić je obvezan u roku 8 dana dostaviti sudu preslike novinskih članaka, tj. intervju sa svjedokom Tomislavom Hajdukovićem.

16. listopada 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Suđenje su pratili Mladen Stojanović, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, i predstavnice OSCE-a.

Svjedočenje Nikole Rupčića

Svjedok je rekao da je u Dalju živio od 1963. godine do progonstva. Ondje je radio kao nastavnik. Dana 01. listopada '91. godine, odmah po padu Dalja, privođene su „nepodobne osobe“. Uhićen je, u tome je sudjelovalo 10-ak naoružanih mještana Dalja. Među njima su bili Milan Martić - Mićo te pokojni Boško Dobrić. Doveden je u prostor policijske postaje u Dalju. Ondje je bio zatvoren sa Zlatkom Štajberom. Nakon kratkog vremena njih su dvojica prevezeni u Borovo Selo, a odatle su svjedok, Tomislav Hajduković, Marko Andabak i osoba prezimenom Kraštek prevezeni u Vojno-istražni zatvor u Beogradu. Nakon šest dana Hajduković i on su prevezeni natrag u Dalj. Dočekao ih je Milorad Stričević. Nije mu poznato je li Hajduković zlostavljan na putu od Beograda do Dalja te prilikom smještanja u zatvor u Dalju. Svjedok je rekao da on u tim prilikama nije fizički ni psihički zlostavljan. Zatvoreni su u prostoriju koja se nalazila u dvorištu zgrade mjesne zajednice u Dalju. Ondje se već nalazilo 30-ak zatvorenika, uglavnom mještana Dalja. U toj je prostoriji bio od 07. do 15. kolovoza '91. godine, kada je razmijenjen. U navedenom je prostoru fizički i psihički zlostavljan. Među zlostavljačima se isticao Nikola Puača - Bato, svjedokov raniji učenik.

Obitelj opt. Čizmića poznaje od samog dolaska u Dalj. Opt. Čizmić je više puta bio očevidac njegova fizičkog zlostavljanja. Čizmić u tim trenucima nije učinio ništa što bi ta zlostavljanja spriječilo.

Poznato mu je da su u postojala dva „ispitivačka tima“ te da je na čelu jednoga od njih bio Milorad Stričević. Nije mu poznato je li u jednom od timova bio opt. Čizmić.

Izjavio je i da je ispitan od strane haških istražitelja, bio je svjedok u postupku koji se pred Županijskim sudom u Vukovaru vodio protiv opt. Dragiše Čančarevića, tijekom boravka u zatvoru u Borovom Selu uslijed ležanja u mokraći zadobio je upalu prostate, zbog toga je i liječen na VMA tijekom boravka u Beogradu, uslijed svega toga psihički je obolio te od '92. godine ima dijagnosticirano psihičko oboljenje.

Primjedba optuženika na iskaz svjedoka

Opt. Čizmić je stavio primjedbu na dio iskaza u kojemu je svjedok tvrdio da je optuženik prolazio pored svjedoka u trenucima dok je on bio fizički zlostavljan.

Svjedočenje Antuna Putnika

Svjedok je rekao da je, s obzirom na stanje u Dalju po okupaciji, donio odluku da sa obitelji napusti Dalj. U zgradi mjesne zajednice mu je rečeno da se za dozvolu za izlazak iz sela mora obratiti Paji (Pavlu Milovanoviću). Pajo mu je rekao da dozvolu može dobiti tek nakon što ga ispituju Boro Milinković i Željko Čizmić. Razgovarao je sa Milinkovićem pa sa Čizmićem. Čizmić ga je upitao: „Tko ima oružje u tvom kraju?“ Svjedok mu je rekao da ne zna tko ima oružje. Čizmić mu je rekao: „Ako lažeš možeš ovdje ostati jednu minutu, a možeš zauvijek ostati ovdje.“ Čizmić ga tom zgodom nije fizički ni psihički zlostavljao, ali mu nije ni pomogao, iako su do tada bili prijatelji. Svjedok je rekao da je u slijedeća dva tjedna uslijed pretrpljenog straha posijedio i izgubio kosu. Nakon dobivanja dozvole za izlazak, koju je dobio od Paje, napustio je Dalj. S obzirom na osobe koje su ga ispitivale, zaključio je da je opt. Čizmić treća osoba u organizaciji vlasti u Dalju. Rekao je da je, prije tjedan dana, razgovarao sa optuženikom. Tada mu je optuženik rekao da je u kritičnom periodu bio komandir milicije u Dalju.

Primjedba optuženika na iskaz svjedoka

Opt. Čizmić stavio je primjedbu na dio iskaza svjedoka. Rekao je da 02. listopada 1991. nije bio u ikakvom kontaktu sa svjedokom.

Svjedočenje Bogoljuba Ristića

Svjedok je izjavio da je prije rata, zajedno sa opt. Čizmićem, radio kao milicajac u Osijeku, a potom u Dalju. Obojica su u travnju '91. godine prestali raditi u policiji.

O ustrojavanju paravlasti

U kolovozu ili rujnu '91. godine bio je na sastanku u zgradi mjesne zajednice. Sastanak je sazvao Pavle Milovanović – Pajo. Sjeća se da su na sastanku bili i Đuro Zmijanac, Branko Gojsović, Milorad Stričević, Đorđe Čalošević, Dobrivoje Radovančević, Nikola Vranješević, Željko Čizmić, a moguće je da su na njemu bili i Nikola Gojsović, Siniša Glodić te Mirko ili Nikola Puača. Na tom je sastanku za komandanta TO izabran Pavle Milovanović – Pajo, za njegovog zamjenika Đuro Zmijanac, za komandira milicije izabran je Željko Čizmić, a za njegovog zamjenika svjedok.

O daljskoj miliciji i opt. Čizmiću

Rekao je da je u prvo vrijeme milicija bila smještena u prostoriji u zgradi mjesne zajednice, a pored njih je bio smješten TO. U miliciji je u početku bilo oko 5 ljudi, a kasnije se broj povećao na 15-ak. Izjavio je da milicajci nisu imali nikakav utjecaj na dobrovoljačke i paravojne formacije, da je milicija bila podređena TO-u, da su milicajci sami sebe nazivali „kokošarima“, jer su rješavali smiješne stvari, da mu nije poznato tko je određivao gdje će se ustrojiti prostorije zatvora, da daljski milicajci nisu lišavali slobode mještane Dalja i okolice zbog nesrpske nacionalnosti. Rekao je da su ovlaštenja milicajaca bila vrlo ograničena, da su zatvorenike čuvali, dok ispitivanje i odvođenje zatvorenika nije bilo u njihovoj ovlasti.

Izjavio je da mu nije poznato da je opt. Čizmić imao nekakve kablove kojima bi tukao zatvorenike, da nije vidio da je opt. nekoga tukao ili maltretirao, da mu je poznato da je nakon optuženika komandir milicije postao Ljubo Milojević, iako mu nije poznato kada se to točno dogodilo.

O zatvorima u Dalju i odvođenju zatvorenika

Rekao je da su zatvorenici zatvarani u prostorije koje su se nalazile u zgradi mjesne zajednice, nakon pada Vukovara u prostorije strojarske radionice IPK, nakon pada Baranje u prostorije TO, a kasnije u prostor tzv. Starog dvora. Rekao je da je jednom prilikom pogledao u prostoriju u zgradi mjesne zajednice, u kojoj su bili zatvorenici, te je prepoznao Tomislava Hajdukovića, Tomislava Andabaka, Nikolu Rupčića, Zvonka Tucaka te osobu nadimkom Pantok. Rekao je da su Goran Šlingar i Luka Đurišić bili lišeni slobode jer su, po Miloradu Stričeviću, od njih oduzete veće količine oružja.

Izjavio je da je, između 1993. i 1995. godine, dao iskaz istražitelju haškog suda. Izjavio je da je tada istražitelju dao potvrdu – službenu zabilješku, na kojoj se nalazio Stričevićev potpis, iz koje je vidljivo koje je nestale osobe odveo Milorad Stričević.

Svjedočenje Marije Galić - tijekom cijelog iskazivanja bila je vidno uznemirena

Izjavila je da je iz Dalja prognana 15. rujna 1991. godine. Nakon okupacije Dalja njen je suprug ubijen u njihovoj kući. Osobe koje su sudjelovale u njegovom ubojstvu provalile su u njihovo dvorište. Rekla je da je tada preživjela pukim slučajem.

Nakon toga je nekoliko puta pozivana na saslušanja koja je vodio Milorad Stričević. Na jednom od saslušanja bio je prisutan i opt. Čizmić. Obratio joj se riječima: „Vi puno pričate“, a zatim joj je rekao da je njen suprug ubijen jer je iz kuće izašao sa dva pištolja u rukama. Ona je to nekoliko puta zanijekala, rekla je da to nije istina, a opt. Čizmić joj je rekao: „To je za sada tako, ako se nešto promijeni onda ćete vi reći što se zbilo“. Opisani razgovor sa Čizmićem doživjela je kao prijetnju, a ne kao zaštitu. Nije joj poznato je li možda Čizmić, u trenucima kada ju je ispitivao, vodio istragu o ubojstvu njenog supruga.

Svjedočenje Živojina Savičića

Svjedok je rekao da se sjeća da je u prostorijama mjesne zajednice jedan Prigrevčanin tukao kablom jakog plavog muškarca kojega su zvali Čičak. Zbog toga se, oko 10. kolovoza 1991. godine, obratio Paji (Pavlu Milovanoviću), komandantu sela, te ga je pitao zbog čega su čuvari u zatvoru osobe iz Prigrevice, a ne mještani Dalja. Pajo ga je upitao da li bi to on radio, na što mu je svjedok potvrdno odgovorio. Počeo je raditi kao čuvar, a naknadno su se priključili i ostali mještani. Rekao je da je znao pitati zatvorenike da li ih netko tuče. Rekli bi mu da je bilo uznemiravanja, ali mu nisu izričito rekli da su ih tukli. Kada je bio u trećoj smjeni pred zatvor su znali dolaziti pijani mladići koji su od njega zahtijevali da ih pusti da tuku zatvorenike. Izjavio je da je takvima rekao da se potuku sa njim ako im je do tuče, te ih je upitao kako mogu tući osobe

koje se ne smiju braniti. Izjavio je i da Tomislava Hajdukovića nitko nije tukao dok je on bio u smjeni te da je njegova (svjedokova) sestra donosila cigarete koje je on predavao Hajdukoviću.

O opt. Čizmiću

Izjavio je da mu u početku nije bilo poznato koju je funkciju obavljao opt. Čizmić, da je kasnije saznao da je on komandir milicije, viđao ga je u prostorijama mjesne zajednice, ali Čizmić mu nije izdavao nikakve naredbe.

Primjedba zamjenika ŽDO-a na iskaz svjedoka

Zamjenik ŽDO-a je stavio primjedbu na dio svjedokovog iskaza koji je u suprotnosti sa iskazom svjedoka Tomislava Hajdukovića.

17. listopada 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Suđenje su pratili Veselinka Kastratović i Mladen Stojanović, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, predstavnici OSCE-a, novinar Glasa Slavonije.

Uvid u dokumente priložene spisu

Izvršen je uvid u:

- spisak mještana Dalja s lista 31 spisa,
- rješenje MUP-a Autonomne oblasti Slavonije i Baranje i Zapadnog Srijema, od 02. listopada 1991. godine,
- dopis ministru unutrašnjih poslova AO Slavonije i Baranje i Zapadnog Srijema, sačinjen po optuženiku s lista 308 spisa,
- podnesak branitelja optuženika s lista 436 spisa,
- dopis Ministarstva pravosuđa RH, Uprave za suradnju s međunarodnim sudovima s lista 451 spisa,
- u fotografiju s lista 476 spisa,
- u presudu Županijskog suda u Vukovaru br. K-12/05, protiv opt. Jovana Čurčića i dr., od 15. prosinca 2005. godine te presudu VsRH br. Kž-257/06, od 25. svibnja 2006. godine,
- u presudu Županijskog suda u Vukovaru br. K-40/99, protiv opt. Dragiše Čančarevića, od 13. travnja 2001. godine te presudu VsRH br. Kž-562/01, od 04. listopada 2001. godine,
- u presudu Županijskog suda u Osijeku br. K-1/94, od 05. prosinca 1997. godine, protiv opt. Ivica Vuletića te presudu VsRH br. Kž-346/99, od 09. studenog 1999. godine,
- u predmet Županijskog suda u Osijeku br. K-95/94.

Čitanje iskaza svjedoka

Konstatirano je da je pročitani ovjereni prijevod s engleskog jezika iskaza svjedoka Slavka Palinkaša, dan istražitelju MKSJ, s lista 463 spisa.

Nakon što su stranke suglasno prihvatile izvođenje dokaza čitanjem iskaza svjedoka, konstatirano je da su pročitani iskazi svjedoka: Damira Buljevića, Marka Andabaka, Ištvana Bačka, Slavka Palinkaša, Vlatka Nikolića, Imre Mogera, Tomislava Kilića, Tomislava Hajdukovića, Gorana Šlingara i Stipe Sušića.

Stranke su ostale kod svih primjedbi ne iskaze svjedoka iznesenih tijekom postupka.

Rješenja Vijeća

Vijeće je **djelomično usvojilo dokazne prijedloze obrane** pa će se u nastavku postupka ispitati svjedoci: Dragutin Grčić i Siniša Bučkalović, na okolnost otuđenja alata Ištvana Bačka; Damir Huber, Josip Čičak i Mato Dujić, o ulozi optuženika te organiziranju i pružanju medicinske pomoći zatvorenicima; Saša Lazić, Jadranka Pavić i Nedeljko Radić, na okolnosti ustrojstva vlasti, organiziranja rada milicije i uspostave zatvora.

11. prosinca 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Suđenje su pratili Robert Adrić i Mladen Stojanović, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, i predstavnici OSCE-a.

Svjedočenje Jadranke Pavić

Svjedokinja je izjavila da je od 1974. do 1991. godine radila u MUP-u. Od 1983. godine radila je u policijskoj stanici u Dalju, a jedno je vrijeme radila i sa optuženikom.

Dana 07. ili 08. kolovoza '91. godine u njenu je kuću došao Đorđe Kojčić te joj je rekao da joj opt. Čizmić poručuje da je u Dalju ustrojena milicija te da ju trebaju kao administratoricu. Prihvatila je taj poziv, obavljala je navedeni posao, a obavljala ga je i u prijelaznim policijskim snagama UN-a te, do 1999. godine, u MUP-u RH. U milicijskoj stanici je, u trenutku kada je ondje počela raditi, bilo 8 ili 9 osoba, a kasnije se taj broj povećavao. Maksimalno je, u jednom trenutku, u daljskoj miliciji bilo 20-ak osoba.

Rekla je da je u inkriminiranom razdoblju sva vlast u Dalju bila u rukama štaba TO, da je zapovjednik štaba TO bio Pavle Milovanović, a njegov zamjenik Đuro Zmijanac, da je milicija obavljala uobičajene policijske poslove, kao što su poslovi zaštite javnog reda i mira, općeg kriminaliteta i slično. Pored toga, milicajci su držali i jedan punkt prema Borovu. Izjavila je da joj nije poznato tko je u kolovozu '91. osnovao milicijsku stanicu, da se u prostorima u kojima je bila smještena milicija, u zgradi današnjeg Doma kulture, a od polovine kolovoza '91. u prostoru poljoprivredne zadruge Dalj, nisu nalazile osobe lišene slobode. Poznato joj je da su zatvorenici bili smješteni u zgradi kod daljske tržnice, a ingerenciju nad njima, rekla je, imao je štab TO-a. Izjavila je da su osobe osumnjičene kao počinitelji kaznenih djela bili ispitivani u miliciji te da su nakon ispitivanja puštani kućama. Kasnije, krajem rujna, ustrojen je sud koji je u svom sastavu imao i zatvor.

Sjeća se da je, početkom ili polovinom rujna 1991. godine, optuženi Čizmić došao u stanicu vrlo uznemiren, psovao je i vikao, govorio da više ne želi biti komandir milicije. Slijedeći je dan došlo do primopredaje te je optuženika zamijenio Ljubo Milojević.

Izjavila je da Sinišu Glodića, Đorđa Čaloševića, Branka Gojsovića, Dobrivoja Radovančevića, Nikolu Vranješevića, Milorada Stričevića i Mirka Puaču poznaje kao mještane Dalja, da su većinom bili članovi TO-a te da nitko od njih nije radio u daljskoj miliciji.

Nakon predočavanja fotografije iz spisa, svjedokinja je izjavila da se na njoj nalazi zgrada tadašnje mjesne zajednice, danas Dom kulture u Dalju, da je vidljiv ulaz u prostorije štaba TO, u kojemu je Stričević obavljao ispitivanja te da se lijevo od njih nalazi ulaz u prostorije milicije, u kojima je milicija radila do sredine kolovoza 1991. godine.

Zamjenik ŽDO-a stavio je **primjedbe** na iskaz svjedokinje u onim dijelovima u kojima se on razlikuje od iskaza ranije saslušanih svjedoka.

Svjedočenje Siniše Bučkalovića

Svjedok je izjavio da optuženika poznaje kao daljskog milicajca. Rekao je da je 80-ih godina radio u osječkom i daljskom vodovodu, da su tada vodoinstalateri dužili kutije sa pripadajućim alatom, te da je u inkriminirano vrijeme, prema naredbi štaba TO-a, čistio i održavao daljski vodovod. Rekao je da je daljski vodovod bio poprilično oštećen te da je njegovo osposobljavanje dugo trajalo. U tim radovima sudjelovao je i Ištvan Bačko. Rekao je da misli da je štab TO naredio da se, radi navedenog osposobljavanja vodovoda, sakupi vodoinstalaterski alat po kućama ljudi za koje se smatralo da posjeduju takav alat te da je na taj način skupljeno 3-4 sanduka sa pripadajućim vodoinstalaterskim alatom. Pretpostavljao je da je jedan komplet alata oduzet i od Ištvana Bačka.

Svjedočenje Dragutina Grčića

Svjedok je izjavio da je svo vrijeme ratnih zbivanja bio u Dalju te da je kao električar radio u daljskom vodovodu, koji je do rata bio radna jedinica osječkog vodovoda. U vodovodu je zadužio alat koji je specifičan za njegovu struku, dok je Ištvan Bačko kod kuće imao zadužen vodoinstalaterski alat. Rekao je da mu je poznato da je u daljski vodovod dovezen alat od Ištvana Bačka, ali da mu nije poznato tko je taj alat, i po čijem nalogu, dovezao. Nije mu poznato ni je li među dovezenim alatom, osim alata kojim je Bačko bio zadužen, bilo i alata koji je bio vlasništvo Ištvana Bačka.

Svjedočenje Saše Lazića

Svjedok je izjavio da je do polovine lipnja '91. radio kao policajac u Zagrebu. Tada je premješten u Vukovar, ali je nedugo potom napustio posao zbog nemogućnosti odlaska na posao i zbog prijetnji kojima je bio izložen. Polovinom kolovoza '91. na poziv susjeda Bogoljuba Ristića, također milicionera, priključio se daljskoj miliciji. Komandir milicije bio je Željko Čizmić, koji je tu dužnost obnašao još oko mjesec i pol dana nakon svjedokovog dolaska u miliciju.

Izjavio je da smatra da je milicijsku stanicu u Dalju ustrojio štab TO-a, da je milicija bila smještena u zgradi Doma kulture, u čijoj se neposrednoj blizini nalazio i štab TO-a, te da je nakon 10-ak dana preselila u prostorije poljoprivredne zadruge.

Rekao je da tadašnja milicija nije imala ovlasti za lišenje slobode civilnih i vojnih osoba. Zatvorene osobe nalazile su se u prostorijama daljske tržnice, koja se nalazila iza zgrade Doma kulture, ali taj je prostor, rekao je, bio pod upravom štaba TO. Izjavio je da pripadnici milicije nisu imali nikakav kontakt sa zatvorom te da je upravitelj zatvora bio samozvani pukovnik Milorad Stričević.

Rekao je da mu nije poznato da je optuženik ikada primjenjivao silu prema ikome, da se optuženik zalagao da se počinitelji kaznenih djela pritvaraju, iako milicija za to nije imala prostor, da se zaustavi pucnjava po Dalju, ali da su iz štaba TO-a dobivali naredjenja da ne poduzimaju ništa protiv osumnjičenika. Rekao je da su zbog pucnjave oduzimali puške, ali bi već slijedeći dan iz štaba dobivali naloge da ih vrate, pa je kao primjer naveo da su istu pušku tri puta vraćali istoj osobi. Rekao je da je milicija obavljala uobičajene poslove te da su, pored toga, držali punkt prema Borovu koji je bio ustrojen radi sprječavanja odvoženja stvari koje su ljudi iz okolnih mjesta krali iz napuštenih daljskih kuća.

Nakon predočavanja dijela iskaza svjedoka Tomislava Hajdukovića, u kojemu je ovaj tvrdio da je, nakon što je dovezen u Dalj, morao proći kroz „špalir“ od 40-ak milicajaca, pri čemu je dobio silne udarce, a da je na čelu milicajaca bio Željko Čizmić, svjedok je rekao da to nije točno, da je tada u Dalju bilo svega 5-6 milicajaca te da je on osobno vidio kada je, u noćnim satima, vojnim vozilom dovezen Tomislav Hajduković. Rekao je da su Hajdukovića dovezli pripadnici JNA te da ga tom prilikom nitko nije tukao.

Svjedočenje Nedeljka Radića

Svjedok je izjavio da se krajem rujna '91. godine uključio u rad milicijske stanice u Dalju. Prema njegovim saznanjima milicijsku stanicu osnovao je TO. Sjedište milicije, u trenutku kada se on uključio u njen rad, bilo je u zadržanom domu, u kojemu, prema njegovim tvrdnjama, nisu zadržavani niti zatvarani civili. Zapovjednik mu je bio Željko Čizmić, no isti je početkom listopada '91. smijenjen na sastanku na kojemu su, pored milicajaca, bili i Pajo Milovanović, zapovjednik štaba TO, te Zavišić, za koga je svjedok izjavio da je bio „glavni“. Zavišić je milicajcima govorio da će im Milovanović ubuduće biti „i mama i tata“.

Svjedočenje Josipa Čička

Svjedok je izjavio da je početkom kolovoza 1991. godine bio pripadnik pričuvnog sastava MUP-a, da je učestvovao u borbama u kojima je bio i ranjen, a zatim je zarobljen i zatvoren. Rekao je da su on, Damir Buljević, Filip Đanko, Tomislav Hajduković, Marko Andabak, Ištvan Bačko, Nikola Rupčić, Mato Dujić i Predrag Akerman bili lišeni slobode, prevezeni u Borovo, gdje su batinjani, a nedugo zatim vraćeni u Dalj gdje su, do razmjene koja je obavljena 15. kolovoza, bili zatvoreni u jednoj prostoriji koja se nalazila pokraj daljske tržnice. Ondje su stražarili pripadnici paravojne postrojbe „Dušan Silni“ iz Prigrevice, koji su dopuštali „mlađariji“, koja se pijana vraćala iz noćnog života, da tuku zatvorenike. U jednom takvom trenutku došao je opt. Čizmić te se izderao na stražare govoreći im „jesam li vam rekao da ne dopustite zlostavljanje zarobljenika“. Svjedok je izjavio da ni danas ne zna da li je optuženik tom prigodom bio iskren ili je između njega i zlostavljača postojao dogovor. Svjedok je izjavio da je manji dio batina dobio u Borovom Selu, a veći u Dalju gdje su ga tukli isključivo pripadnici paravojne formacije „Dušan Silni“ iz Prigrevice. Optuženik ga nikada nije tukao niti je bio prisutan kada je ovaj svjedok bio zlostavljan. Sjeća se da su se Tomislav Kilić i Damir Buljević vratili sa ispitivanja sa longetama na rukama te da su rekli da su ozljede posljedica batina koje su dobili od opt. Željka Čizmića.

Branitelj optuženog je stavio **primjedbu** na iskaz ovoga svjedoka te je rekao da se njegov iskaz bitno razlikuje od iskaza oštećenika i ranije ispitanih svjedoka.

08. svibnja 2009. godine – započinjanje glavne rasprave iznova, čitanje optužnice, izjašnjavaње o krivnji, dokazni postupak

Raspravi su prisustvovali Mladen Stojanović, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Đuro Ivković, predstavnik OSCE-a

Konstatirano je da u sud nisu pristupili svjedoci Mato Dujić, koji je, prema dostavnici, uredno primio poziv, te Damir Huber, koji nije preuzeo poziv.

Glavna rasprava krenula je iznova, s obzirom da je posljednje održano ročište glavne rasprave održano još 11. prosinca 2007. godine.

Nakon utvrđivanja istovjetnosti optuženika, konstatirano je da je **pročitana optužnica Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku od 09. srpnja 2004. godine, br. KT-103/94.**

Optuženik je izjavio da se **ne smatra krivim** za kazneno djelo koje mu se optužbom stavlja na teret.

Prešlo se na **dokazni postupak.**

Izvršen je uvid u:

- službenu bilješku s lista 29 spisa,
- službenu bilješku s lista 50 spisa.

Dokazni prijedlozi obrane

Branitelj opt. Čizmića je:

- u spis predao:

- neovjerenu presliku dokumenta „Spisak razmijenjenih zatvorenika iz Dalja“ i presliku potvrde od 05. listopada 1991. godine iz koje proizlazi da su od strane Štaba obrane Dalj, tj. Milorada Stričevića, preuzeti zatvorenici iz navedenog „Spiska“. Potvrdu je, kao komandir Stanice milicije Dalj, potpisao Želko Čizmić te, kao pomoćnik komandira, Bogoljub Ristić. Svojim je potpisom Milorad Stričević potvrdio da je primio zatvorenike. Potvrda sadrži vjerovatno žig stanice milicije Dalj;
- presliku službene zabilješke od 05. listopada 1991. godine, potpisanu po Željku Čizmiću i Bogoljubu Ristiću, o razgovoru s „radnicima Stanice milicije Dalj“ – Rajkom Milovanovićem, Savom Stanojevićem, Blagojom Stanojevićem, Đorđem Radivojčevićem, Predragom Blagojevićem i Srboslavom Mihajlovićem;
- rješenje MUP-a AO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema od 02. listopada 1991. godine, iz kojeg proizlazi da se opt. Čizmić kao komandir Stanice Milicije Dalj raspoređuje na poslove i zadatke „operativni radnik“ u Stanici milicije Dalj;
- dopis Ministru unutrašnjih poslova AO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema od 23. rujna 1991. godine, iz kojeg proizlazi da je optuženik, postupajući po nalogu Gorana Hadžića i Željka Ražnjatovića, pustio iz pritvora Slavka Palinkaša i Luku Šutala, dok su Željko Ražnjatović zv. Arkan, odnosno 20 osoba iz njegove pratnje, iz pritvora odveli Ivana Zelenbera, Zorana Anđela, Čedomira Predojevića, Dražena Štimeca, Željka Filipčića, Darka Kušića, Ivana Forijana, Pavu Zemljaka, Vladimira Zemljaka, Pavla Beka i Hasu Brajevića;

Na primjedbu članice Vijeća, vezanu za datume na dokumentima priloženima u spis, optuženik je rekao da je točno da je razriješen dužnosti komandira Stanice milicije Dalj 01. listopada 1991. godine, iako je rješenje o tome datirano sa 02. listopadom, a da je službenu zabilješku od 05. listopada sačinio jer Bogoljub Ristić, koji je tih dana obnašao dužnost komandira Stanice milicije Dalj, nije imao hrabrosti sačiniti je, zato jer je Arkanov čovjek na području Dalja bio Milorad Stričević.

- da se kao svjedoci ispituju:

- ponovno: Jadranka Pavić, Saša Lazić i Bogoljub Ristić, s obzirom na saznanja do kojih se došlo u drugim kaznenim postupcima za ratne zločine počinjenim na području Dalja;
- Rajko Milovanović, u kritično vrijeme milicionar u Dalju, na okolnost uloge opt. Čizmića kao komandira Stanice milicije Dalj;
- Anđelka Stanar, koja je u kritično vrijeme radila kao tajnica u Stanici milicije Dalj, na iste okolnosti kao i prethodno navedeni svjedok;
- Željko Kamenar, u kritično vrijeme zatočen u jednom od zatvora u Dalju, na okolnosti uvjeta u zatvoru i eventualnog zlostavljanja;
- Milana Kljajića, Živojina Savičića i Đorđa Radivojčevića, u kritično vrijeme pripadnika TO i čuvara u zatvoru TO.

Zamjenik Županijskog državnog odvjetnika nije se protivio predloženim dokazima obrane.

Rješenje Vijeća

U cijelosti su **prihvaćeni dokazni prijedlozi** te će biti ispitani svi predloženi svjedoci.

Ročište glavne rasprave je zakazano za dan **03. srpnja 2009. godine**, sa početkom u **09,00 sati**.

02. lipnja 2011. godine – glavna rasprava krenula iznova, čitanje optužnice, izjašnjavanje o krivnji, dokazni postupak

Suđenje su pratili Miren Špek, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Đuro Ivković, Ured OEES-a u Zagrebu, novinari

Konstatirano je da je na glavnu raspravu pozvano 11 svjedoka.¹

Nakon prekida dužeg od dvije godine, glavna rasprava započela je iznova. Izmjenjen je i sastav vijeća.²

¹ Svjedok **Željko Kamenar** nije pristupio niti mu je dostava poziva bila uredno iskazana, svjedok **Mato Dujić** s urednom dostavom nije pristupio (isti nije pristupio ni raspravama održanim 11. prosinca 2007. i 8. svibnja 2009. – kada je bio uredno pozvan), svjedok **Damir Huber** pristupio je prozivci svjedoka, da bi napustio sud prije svjedočenja (isti nije niti pristupio raspravama 11. prosinca 2007. i 8. svibnja 2009. iako su mu pozivi uredno dostavljeni).

²

Sukladno članku 310.st.1 ZKP

Nakon utvrđivanja istovjetnosti optuženika, konstatirano je da je **pročitana optužnica Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku od 9. srpnja 2004. godine, br. KT-103/94.**

Optuženik je izjavio da se **ne smatra krivim** za kazneno djelo koje mu se optužbom stavlja na teret.

Prešlo se na **dokazni postupak.**

SVJEDOKINJA JADRANKA PAVIĆ

Svjedokinja je ostala pri svom iskazu danim na glavnoj raspravi od 11. prosinca 2007.

Iskaz je proširila odgovarajući na pitanja stranaka, objašnjavajući da je pismeno rješenje o radnom mjestu zaprimila tek sljedeće godine – 1992., nije znala odgovoriti tko je bio tadašnji ministar pravosuđa tzv. SAO Krajine, niti tko je rješenje potpisao, no navela je da je ono došlo od suda u Vukovaru. Radila je administrativne poslove (pravila rasporede, radne naloge, ponekad bila zapisničar u saslušanju osumnjičenika), u vremenu od 06:00 do 14:00h, i tada bi išla kući.

Svjedokinja je iskazala da bi Đorđe Kojčić mogla biti osoba koja je zapravo sudjelovala u formiranju stanice milicije, nije znala mnogo o hijerarhiji, osim što joj je opt. Čizmić bio nadređen kao komandir stanice, a Bogoljub Ristić je bio njegov zamjenik. Čizmić je nakon smjene nastavio raditi u miliciji.

Na upit branitelja, odgovorila je da je zgrada ondašnje milicije bila razorena uslijed ratnog djelovanja, pa se prva milicijska stanica nalazila u prostoru mjesne zajednice (Dom kulture), a kasnije je prebačena u zgradu Zadruga, koja se nalazi kod škole u Dalju. Obje zgrade prema iskazu svjedokinje nisu bile adekvatne za rad niti za postojanje zatvora, što je jednom prilikom i rekla komandiru, opt. Čizmiću: „Pa di si nas to doveo, u tu zabit!“

Svjedokinja je navela da sa sigurnošću tvrdi da zgrada mjesne zajednice nije imala podrumске prostorije, a za zgradu Zadruga ne može reći sa istom sigurnošću, jer ih nikada nije vidjela niti je hodala okolo da bi ih vidjela.

Zamjenica ŽDO predložila je svjedokinji iskaz koji je dala 11. prosinca 2007., u kojem je spomenula da bi prostor mjesne zajednice mogao imati podrum, što je u suprotnosti s novim iskazom, no svjedokinja je ostala kod novijeg iskaza nadopunjujući da su u dvorištu Zadruga pripadnici TO dovodili nekakve osobe i lišavali ih slobode.

Nakon što je opt. Čizmić priložio 3 fotografije u sudski spis, predsjednik Vijeća ih je pokazao svjedokinji, koja je uočila da se radi o nusprostorijama mjesne zajednice, u koje su dovodene osobe lišene slobode. Na fotografijama je prepoznala ulaz u prostoriju u kojoj se nalazio prostor milicije i prostor koji je pripadao Štabu TO. Tijekom boravaka u prostoru mjesne zajednice prilikom saslušanja osoba, koja su provodili školovane osobe poput Čizmića, Ristića i Radoševića, ostali koji nisu sudjelovali, poput svjedokinje, po njenom iskazu, morale su napuštati taj prostor, a nakon toga bi se ponovno vraćali. Svjedokinja je navela da nitko nije bio zadržavan u pritvoru.

Prema njenim saznanjima o pritvoru je Štab vodio računa, a opt. Čizmić nije nikada išao u pomoćne prostorije u sklopu mjesne zajednice u kojima su zadržavane osobe lišene slobode, i to stoga jer su one bile lišene temeljem postupanja pripadnika TO, a to nije bilo u nadležnosti milicije. Pri štabu TO bio je samoproglašeni pukovnik Milorad Stričević (danas pokojni), a zapovjednik štaba bio je Pajo Milovanović. Poznat joj je i pojam „svemirske policije“. Po njenom saznanju, ona je bila sastavni dio TO.

Na upit opt. Čizmića objasnila je sukob sa koordinatorom za miliciju iz Srbije, stanovitim Zavišićem. Svjedokinja je rekla da je jednom prilikom došao Zavišić kao „vojno lice“ i htio njezin i automobil opt. Čizmića staviti na popis ukradenih vozila, na što je svjedokinja reagirala tvrdivši da automobili nisu ukradeni te da je svoj Yugo Koral puno ranije kupila.

SVJEDOK SAŠA LAZIĆ

Svjedok je ostao kod svog iskaza danog na glavnoj raspravi 11. prosinca 2007.

Nadopunio je iskaz izjavivši da je pozvan na radno mjesto u stanicu milicije Dalj od strane Bogoljuba Ristića 4. kolovoza 1991. Stanicu milicije formirao je Štab TO-a, zatvor je obnovom profunkcionirao 1992. godine, a milicajci nisu privodili nikoga, jer nisu imali prostora za pritvaranje, a u to vrijeme nije bila uspostavljena niti sudska vlast.

Hijerarhijski je Milorad Stričević bio iznad opt.Čizmića, a ovlasti milicije su bile da smiruju tučnjave po Dalju, krađe, a ostala kaznena djela nisu ispitivali zbog nedostatka ovlasti. To je radila TO.

Na upit branitelja, svjedok je naveo da se zatvor nalazio na zemljištu na kojem se nalazila mjesna zajednica te da je bio pod potpunom nadležnošću Štaba TO, a da opt. Čizmić kao komandir stanice nije imao niti prava niti mogućnosti pristupa u zatvor TO. Dodao je i da je zatvor bio čuvan od strane pripadnika TO.

Nadalje je izjavio da se jednom prilikom kretao prema menzi te da je u nusprostorijama mjesne zajednice uočio kako Milorad Stričević ispituje Vlatka Nikolića. U toj pomoćnoj zgradi se nalazila prostorija u kojoj su vršena ispitivanja. Navedeno ispitivanje vidio je kroz otvoreni prozor prostorije.

Na upit zamjenika ŽDO Osijek o „svemirskoj miliciji“, svjedok je naveo da je to bila faktički milicija TO, koju su sačinjavala četiri člana (dva člana obitelji Trbić, Gojsović, te Milorad Stričević).

SVJEDOK BOGOLJUB RISTIĆ

Svjedok je ostao kod svog iskaza danog na glavnoj raspravi 16. listopada 2007.

Naveo je da su pripadnici milicije, dok su boravili u prostoru mjesne zajednice – danas Doma Kulture, koristili samo jednu prostoriju. Zatvor koji se nalazio na ovom zemljištu ustrojila je TO, odnosno Milorad Stričević. Svjedok je naveo da nitko od milicajaca, uključujući i opt. Čizmića, nije imao pravo niti je htio imati ikakve veze s osobama lišenima slobode koje su se nalazile u prostorijama u sastavu mjesne zajednice.

Svjedok je naveo da je djelokrug rada milicije bio zanemariv. Kad bi saznali da je netko počinio kazneno djelo oni bi osobu priveli, no kasnije bi za takve osobe intervenirali komandanti postrojbe kojoj su pripadali, pa su ih morali puštati. Do kraja 1991. nisu uopće imali noćne smjene, a po danu su radili veoma malo.

O okolnostima te dovođenju dvije grupe Baranjaca, koji su bili zatvoreni u prostoru „stare Zadruga“, svjedok je naveo da oni kao milicajci nisu imali ovlasti nad Baranjcima. Zna da su bili dovedeni u Dalj, zatvoreni te da ih je potom Stričević odveo u nepoznatom pravcu. Naveo je i da je Zavišić, kao koordinator za rad milicije, od njega i opt. Čizmića tražio da popišu podatke o

dovezenim odnosno odvezenim Baranjcima te sačine potvrdu, koju Stričević treba potpisati. To je, uz dosta otezanja oko Stričevićevog potpisa, i učinjeno. Ta je potvrda poslije završila kod Haaškog istražitelja.

Na upit zamjenika ŽDO Osijek zbog čega su on i opt. Čizmić potpisali navedenu potvrdu, svjedok je naveo da je to bio jedini način da „natjeraju“ Stričevića da ju i on potpiše.

Svjedok je rekao i da je opt. Čizmić pisao o postupanjima pripadnika TO načelniku policije koji se nalazio u Šrajberovoj kući.

O postojanju „svemirske milicije“, svjedok je naveo da su pripadnici „svemirske policije“ bili podređeni Miloradu Stričeviću kao pripadniku TO, a da opt. Čizmić nije mogao zabraniti članovima „svemirske milicije“, odnosno TO-a, da tuku osobe lišene slobode, jer su oni bili nadređeni miliciji.

SVJEDOK RAJKO MILOVANOVIĆ

Svjedok je odrastao s opt. Željkom Čizmićem, a Dalj je napustio u svibnju 1991., kada je otišao u Novi Sad. Vratio se početkom kolovoza te se uključio u redove TO. Smatra da su u to vrijeme svi muškarci iz Dalja bili uključeni u redove TO. Po njegovom saznanju milicija je bila tek kasnije organizirana. On je kasnije priključen miliciji.

Na upit zamjenika ŽDO o čuvanju zatvora, svjedok je iskazao da su ga čuvali tek od trenutka kada su zatvorenici bili zatvoreni u prostorima Zadruga. Poznat mu je pojam „svemirske milicije“. Njihov je komandant bio Milorad Stričević. Pripadnici civilne milicije nisu mogli ni na koji način nalogati da „svemirci“ nešto učine.

SVJEDOKINJA ANĐELKA STANAR

Do kolovoza 1991. radila je u mjesnoj zajednici, a potom je kao administrativna radnica – daktilografkinja radila u policiji.

Navela je da je Stričević radio pri štabu, da njemu nitko nije mogao narediti da nešto poduzme, pa tako ni opt. Čizmić. Rekla je da se u prostoru mjesne zajednice nalazio zatvor, a da su zatvorenike čuvali neke osobe iz Prigrevice te neki Dragoslav iz Dalja, ali da milicija i opt. Čizmić nisu imali nikakvih ingerencija nad tim osobama.

SVJEDOK MILAN KLAIĆ

Od kolovoza do kraja listopada bio je pripadnik TO Dalj. Stražario je i čuvao Štab TO-a, koji se u to vrijeme nalazio u prostoru današnjeg Doma Kulture. Na čelu Štaba je bio Pavo Milovanović, a za poslove milicije je bio određen Milorad Stričević. Pritvor se nalazio u prostorima Doma Kulture i pripadao je TO-u.

Na upit branitelja svjedok je prepričao događaj u kojem je Nikola Vranješević zv. Kalabić ispitivao svjedoku nepoznatu osobu, na što se obratio opt. Čizmiću, koji je tada naredio da se Kalabić razoruža.

SVJEDOK ŽIVOJIN SAVIČIĆ

Svjedok je ostao kod svog iskaza danom na glavnoj raspravi 16. listopada 2007. Nadopunio je iskaz izjavivši da se dragovoljno prijavio u TO početkom kolovoza 1991. Naveo je da je njegov zadatak bio čuvanje zatvorenika u prostoru MZ-a.

SVJEDOK ĐORĐE RADIVOJEVIĆ

Prijavio se u miliciju oko 20. 08. 1991. Smatrao je da je bolje to nego da ide na prvu liniju fronte ili u TO. Nakon dva mjeseca dao je otkaz u miliciji te je počeo raditi u službi javnog vodovoda u Dalju.

Na upit zamjenika ŽDO, svjedok je naveo da ima saznanja (posredna) o zatvaranju osoba iz Baranje, te da je Milorad Stričević bio najjača figura u vlasti te da je imao organiziranu „svemirsku miliciju“.

Na prijedlog zamjenika ŽDO Osijek, a uz suglasnost obrane, Vijeće je donijelo rješenje da se u nastavku dokaznog postupka ispituju Mato Dujić, Damir Huber, Goran Šlinger i Vlatko Nikolić.

Vijeće je rješenjem zakazalo novo ročište za glavnu raspravu za dan **29. lipnja 2011. godine, u 9.00 sati.**

Na raspravu će po službenicima nadležne PP biti privedeni svjedoci: Damir Huber i Mato Dujić.

29. lipnja 2011. godine – nastavak dokaznog postupka

Suđenje su pratili Veselinka Kastratović, Miren Špek, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Đuro Ivković, Ured OEES-a u Zagrebu, javnost

SVJEDOK VLATKO NIKOLIĆ

Svjedok je ostao pri svom iskazu danim pred istražnim sucem 27. veljače 2001. te na glavnoj raspravi 2. srpnja 2007.

Odgovarajući na pitanja branitelja svjedok je rekao da je bio uhićen na raskrižju cesta kod Dalja, odvezen je u Bijelog Brdo odakle je autobusom odvezen u Borovo Selo. Nakon nekoliko dana je vojnim vozilom odvezen u Dalj, gdje je zadobio frakturu nosa i krvarenje. Od krvarenja mu se slijepila košulja uz tijelo. Zlostavljanja, fizičkog maltretiranja i batina je bilo i u Borovom Selu i u Dalju.

Kada je najavljena razmjena, prije dolaska predstavnika Crvenog križa, jedan od stražara mu je dao novu košulju kako ne bi izašao krvav pred predstavnike Crvenog križa, koji su u to vrijeme organizirali razmjenu. Svjedok je trebao biti razmijenjen među prvima, no nije. U prvoj grupi su razmijenjeni Damir Huber i ostali.

Svjedok je naveo da mu po dolasku u Dalj nije pružena profesionalna medicinska pomoć, već mu je jedna osoba, za koju on smatrao da nije bila liječnik, samo dala nekakvu mast i tablete, te mu rekla da se opere.

Nadalje, svjedok je rekao da poznaje optuženika, radili su zajedno u policiji. Naveo je da ga je u Dalju tukao opt. Željko Čizmić. Pitao bi ga je li tučen, po kojim dijelovima tijela je tučen, koja strana rebara ga više boli. Nakon što mu je rekao da ga bole lijeva rebra optuženik ga je upravo po toj strani rebara silovito tukao, što je za svjedoka bila užasna bol. Posebice jer su neki prijelomi već bili zacijelili i ponovni udarac po tim mjestima znatno više boli. Opt. Čizmić mu je pri jednom ispitivanju rekao da će mu suditi Narodni sud.

Na upit branitelja, svjedok je odgovorio da ga u Borovom selu nije tukao Čančarević, već su to bili ljudi kojima je Čančarević zapovijedao, a prijedlog ŽDO da se o tim okolnostima i činjenicama pročita iskaz koji je svjedok dao pred ŽS Vukovar u predmetu protiv Čančarevića, vijeće je odbilo, što je i svjedok prihvatio, jer se u međuvremenu prisjetio tih događaja i ostao pri tom iskazu danim pred ŽS Vukovar.

Branitelj optuženika je stavio primjedbu na dio iskaza svjedoka glede ozljeda koje je zadobio u Dalju, u odnosu na one koje je zadobio u Borovu Selu. Iz presude ŽS Vukovar³ proizlazi da se radilo o lakim tjelesnim ozljedama, a ne o prijelomu / lomovima.

SVJEDOK GORAN ŠLINGER

Svjedok je ostao pri svom iskazu danom na glavnoj raspravi 18. rujna 2007.⁴

Branitelj je ostao kod svih primjedbi iznesenih prilikom ispitivanja ovog svjedoka na glavnoj raspravi 18. rujna 2007.⁵

SVJEDOK MATO DUJIĆ⁶

Svjedok je iskazao da je priveden u Dalju, a u „kritično“ vrijeme je bio učenik drugog razreda srednje škole. Iz Dalja je odvezen (svjedok ne precizira tko ga je odveo ali govori o odvoženju) u Borovo selo, pa ponovno u Dalj u Dom kulture, gdje je tada milicija imala sjedište.

Prvo lišenje slobode u Dalju se dogodilo kada ga je susreo Ljubo „Kalo“ i rekao mu da ga kod Čučala (u naravi to je mjesto oko vodene bare u Dalju) čekaju neki ljudi, koji će ga ispitati i

³ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-40/99

⁴ Na ročištu dana 18.9.2007. godine svjedok je iskazao kako je bio zatočen u Dalju u kolovozu 1991., zatvoren u prostoriji 4x7 metara sa 40 ljudi. Dobivali su lošu hranu, tj. masnu vodu, te je tako izgubio do 20-ak kilograma. Svjedok je iskazao da su u to vrijeme mještani Dalja mogli slobodno dolaziti u te prostorije i uzimati letve kojima bi ih tukli. Nakon 2-3 mjeseca svjedoka su prebacili u prostorije osnovne škole u Dalju, gdje su uslijedile batine od Stričevića i opt. Čizmića. Za opt. Čizmića je naveo da je bio nešto blaži, ali se sjeća da je imao dvije palice te da je govorio da je privržen za onu kratku. Smatra da optuženi mora imati saznanja što se dogodilo sa 40-ak Baranjaca koji su u rujnu iste godine dovedeni u Dalj.

⁵ Primjedba branitelja na ročištu održanom 17. rujna 2007. godine bila je da je iskaz svjedoka Gorana Šlingera neistinit.

⁶ Svjedok **Mato Đujić** nije pristupio raspravama održanim 11. prosinca 2007., 8. svibnja 2009. te 2. lipnja 2011. – kada je bio uredno pozvan. Sada je po pripadnicima policije doveden na sud.

pustiti kući. No to se nije dogodilo. Prema iskazu svjedoka, isti ga je spasio od strijeljanja pa je prebačen u Borovo selo.

Po povratku u Dalj je zajedno sa nekolicinom zatvorenika iz Borovog Sela smješten u nusprostoriju mjesne zajednice koja je služila kao pritvor.

Na upit branitelja, svjedok je pojasnio da bi stražari, po dolasku opt. Čizmića, prestali tući zatočenike, a po Čizmićevu odlasku bi ih tukli još više i jače.

SVJEDOK DAMIR HUBER ⁷

Svjedok je zarobljen kao pripadnik ZNG-a na cesti Dalj-Aljmaš u kolovozu 1991. od strane dragovoljaca i JNA.

Prema proceduri TO-a, zajedno sa drugim zarobljenicima je odvezen u Bijelo Brdo, gdje je 2 sata dobivao batine. S liscama na rukama je odvezen u Borovo Selo. Nakon nekoliko dana odvezen je u Dalj, gdje je bio zatvoren. U Dalju u zatvoru sa svjedokom su bili Mato Dujić i Marko Andabak.

Na upit zamjenika ŽDO svjedok je naveo da je u zatvoru u Dalju bio zatočen sedam dana. Zatvor su čuvali pripadnici TO, a milicija je „obavljala svoj posao“. S opt. Čizmićem nije imao kontakta, a prema pričama zna kako je on taj koji je naredio zatvorenicima Damiru Buljeviću i Tomislavu Kiliću da uzmu slamu i naftu i zapale tijelo novinara Stjepana Penića. ⁸

Prema sjećanju svjedoka, u Dalju su zatvoreni u zgradu koja se nalazila na prostoru pijace. Imala je dvije prostorije, jednu u kojoj su spavali i jednu u kojoj su ispitivani zarobljenici. Ispitivanja su provodili „momci iz Prigrevice, Apatina i Sonte“. Opt. Čizmić je sve to gledao sa strane.

U zatvoru je vidio Vlatka Nikolića koji je bio sav izlomljen i sa slomljenom rukom, te Željka Kamenara koji je imao polomljena rebra.

Svjedok je bio među prvima koji su razmijenjeni 12. ili 13. kolovoza 1991.godine na auto-cesti Zagreb - Beograd. Vlatko Nikolić je trebao ići na tu razmjenu ali nije išao. Razmijenjen je nešto kasnije u drugoj razmjeni kod Nemetina. O drugoj razmjeni saznanja je dobio od Vladimira Šeksa i Zlatka Kramarića, koji su sudjelovali u procesu razmjena.

U zarobljeništvu mu nije pružena medicinska pomoć. Tijekom razmjene predstavnici Crvenog križa su izvršili vizualni pregled povreda. Nakon obavljenog razgovora u PU Osječko – baranjskoj, gdje su dovezeni nakon razmjene, uslijedio je pravi liječnički pregled i konstatacija zadobivenih povreda.

Na upit opt. Čizmića, svjedok je naveo da poznaje Josipa Čička, kojeg su također jako tukli. Jednom prilikom *teritorijalci* su bacili bombu na Josipa Čička, uslijed čega Čičak i danas ima gelere u nogama.

Po odlasku iz sudnice svjedok se rukovao s opt. Čizmićem.

SVJEDOK DRAGAN SUŠIĆ

⁷ Svjedok **Damir Huber** doveden je tijekom ročišta po dovedbenom nalogu što je evidentirano u sudskom zapisniku.

⁸ Novinar Radio Vukovara, živio u Dalju s obitelji, mentor Siniše Glavaševića.

U kritično vrijeme svjedok je živio sa roditeljima u kući. U vrijeme napada na Dalj, kuću svjedoka i kuću njegovog strica čuvala su petorica naoružanih mještana Dalja, kako netko od obitelji Sušić ne bi pobjegao.

Nakon par dana, 3. kolovoza 1991. godine, kada se čula vijest da se može ići iz Dalja, svjedok i njegov bratić Miroslav Sušić su krenuli prema Osijeku. Zaustavio ih je Vaso Glodić i prepratio ih u zatvor u Dalj, u prostorije iza Doma Kulture.

U tim prostorijama ih je bilo dvanaest zatočenika. Među zarobljenicima su bili i braća Kovčalića koji su kasnije ubijeni.

Nadalje je svjedok iskazao kako je zajedno s rođakom Miroslavom Sušićem bio prepraćen na ispitivanje kod opt. Čizmića. Čizmić ga je upitao „zašto je bio član HDZ-a?“, a kasnije mu je rekao da je on glavni i da on odlučuje hoće li ih se pustiti ili ne. Rekao im je da ne mogu ići za Osijek. Nakon ispitivanja svjedok i rođak su pušteni svojim kućama u Dalju.

Na **prijedlog ŽDO Osijek**, a uz suglasnost branitelja, **Vijeće je donijelo rješenje** da će se pribaviti spis ŽS Vukovar **br. K-40/99**, a naknadno će se odrediti vještak sudsko medicinske struke radi utvrđivanja ozljeda koje je prema traumatološkom listu zadobio Vlatko Nikolić te će se od istog zatražiti cjelokupna med. dokumentacija kojom raspolaže i koja je u uzročno-posljedičnoj vezi s njegovim trenutnim psihofizičkim statusom.

Vijeće je rješenjem zakazalo novo ročište za glavnu raspravu za dan **13. srpnja 2011. godine, u 9.00 sati.**

13. srpnja 2011. godine – nastavak dokaznog postupka

Suđenje su pratili Veselinka Kastratović i Miren Špek, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Đuro Ivković, Ured OESS-a u Zagrebu

Sukladno rješenju sudskog vijeća od 29. lipnja 2011. usvojeni su dokazni prijedlozi: pribavljen je spis ŽS Vukovar br. K-40/9 te sudsko medicinsko vještačenje ozljeda Vlatka Nikolića⁹.

VJEŠTAK prof.dr.MLADEN MARCIKIĆ

Vještak je pregledao medicinsku dokumentaciju od 16. kolovoza 1991. i medicinsku dokumentaciju koju je donio oštećeni Vlatko Nikolić, koja se odnosi na liječenje nakon izlaska iz zarobljeništva pa do danas.

Vještak je utvrdio da je Vlatko Nikolić pregledan 16. kolovoza 1991. u KB Osijek. Liječnik koji je tada pregledao oštećenika utvrdio je krvne podljeve na prsnom košu te na obje nadlaktice, u fazi cijeljenja. Potom je utvrdio nagnječenje i krvne podljeve kože na obje nadlaktice, prsnom košu, oguljotinu kože na prednjoj strani trbuha te prijelom nosa. Neurološki nalaz je bio uredan.

⁹ Vlatko Nikolić je razmijenjen 15.kolovoza 1991. – vidi zapisnik/izvještaj od 02.srpnja 2007.

Vještak je iskazao da su navedene ozljede objektivno utvrđene, dok su ostale ozljede (poput potresa mozga) subjektivne naravi i temelje se na znacima bolnosti. Vještak je dodao da liječnik koji je izdao traumatološki list 1991. nije mogao utvrditi nakon 10 dana od dana zadobivanja udara je li postojao potres mozga ili nije.

Zaključak Vještaka je da se sukladno predočenom nalazu radi o lakim tjelesnim ozljedama ili samo o tjelesnim ozljedama. Te ozljede su nastale udarcima po rukama, nadlakticama, prsnom košu, leđima, lijevoj natkoljenici, i zaključuje da su u vrijeme pregleda bile stare (ne plave boje, već žućkasto/zelenkaste boje), oko tjedan do dva tjedna starosti.

Na upit Zamjenika ŽDO Osijek mogu li se iz medicinske dokumentaciji vidjeti prijelom ruke i prijelom rebara kod oštećenika, Vještak je rekao da se u dokumentaciji nalaze samo opisane ozljede koje je nabrojao, a da nalaz koji bi govorio o prijelomu rebara i prijelomu kostiju ekstremiteta nema.

Nakon završenog vještačenja, svjedok Vlatko Nikolić napomenuo je predsjedniku sudskog vijeća da postoji medicinska dokumentacija iz 1992. (neurološka). Dokumentaciju je zaprimio predsjednik vijeća.

Zamjenik ŽDO iz Osijeka je zatražio odgodu glavne rasprave, predložio da mu oštećenik dostavi medicinsku dokumentaciju te najavio izmjenu optužnog akta sukladno do sada izvedenim dokazima.

Vijeće je rješenjem zakazalo novo ročište za glavnu raspravu za dan **13. rujna 2011. godine, u 9.00 sati.**

27. prosinca 2011. godine – glavna rasprava krenula iznova, izmjena optužnice, izjašnjavanje o krivnji, dokazni postupak, donošenje presude

Suđenje su pratili Veselinka Kastratović i Miren Špek, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Sukladno članku 310. st. 3. ZKP-a **glavna rasprava krenula je iznova**, s obzirom da je posljednje ročište glavne rasprave održano još **13. srpnja 2011. godine.**

Predsjednik vijeća utvrdio je istovjetnost optuženika.

Čitanje optužnice:

Zamjenik ŽDO iz Osijeka pročitao je izmjenjenu optužnicu br. KT-103/94, od 14. prosinca 2004. godine. Navedenom optužnicom opt. Željko Čizmić optužen je za stjecaj kaznenih djela. Stavljaju mu se na teret da je, u vremenu od 1. kolovoza do 1. listopada 1991. godine, u Dalju, počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st.1. te ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. Osnovnoga krivičnog zakona (OKZ) Republike Hrvatske.

U izmjenjenoj optužnici optuženiku se stavlja na teret da se pridružio srpskim paravojsnim snagama u nakani da civilno stanovništvo nesrpske narodnosti izlaganjem zaplašivanju, ponižavanju i zlostavljanju natjera na iseljenje i tako navedeno cjelokupno područje učini etnički čisto srpskim.

Kao zapovjednik milicijske stanice morao je postupati tako da se prema civilima i ratnim zarobljenicima postupa u skladu sa zakonom. U nakani ostvarenja ovog plana nakon što mu je kao zapovjedniku doveden na ispitivanje Goran Šlinger, tijekom tog ispitivanja zlostavljao Gorana Šlingera, u više navrata ga udario palicom po tijelu. Nakon što je Vlatko Nikolić iz zatvora u Borovu Selu doveden u Dalj, znajući da se radi o ratnom zarobljeniku, prilikom ispitivanja pitao gdje ga boli, pa kada mu je Vlatko Nikolić rekao da ga posebno bole prsa i rebra, u više navrata tukao policijskom palicom, i to žestoko, upravo po tim dijelovima koji su već prethodno pretučeni, te je istom prijetio da neće biti razmjenjen već ubijen.¹⁰

Optuženik je izjavio da je razumio optužnicu te da se ne smatra krivim.

Dokazni postupak:

Na **prijedlog branitelja**, optuženik je sukladno čl. 320. st. 7. ZKP-a ispitan na početku dokaznog postupka.

Obrana Željka Čizmića

Optuženik je izjavio suglasno svojim ranijim iskazima i danoj obrani. Dopunio je svoj iskaz rekavši da su Gorana Šlingera priveli Milorad Stričević i njegova „svemirska milicija“ dana 19. ili 20. kolovoza 1991. godine. Rekao je da Goran Šlinger nikada nije bio doveden u miliciju na ispitivanje, niti je imao neposrednih kontakata sa oštećenikom. Oštećenog Gorana Šlingera je vidio da slobodno hoda po selu dana 23. ili 24. kolovoza 1991.

Rekao je da je ošt. Vlatka Nikolića ispitivao po naredbi člana Predsjedništva SFRJ Vasila Tupurkovskog, koji je htio da se određeni broj zatvorenika ispita prije nego se razmjeni i pusti. Ponovio je da milicija, gdje je, po osobnom priznanju, bio zapovjednik određeno vrijeme, nije imala ovlasti za privođenje. Na posljetku je dodao da je bio šef Operative Prijelaznih policijskih snaga u Dalju. Poslije je bio zaposlenik MUP-a do 31. siječnja 1999., priznat mu je i konvalidiran radni staž.

Stranke su se **suglasile** sa prijedlogom za izvođenjem dokaza čitanjem iskaza svjedoka.

¹⁰ U prijašnjoj optužnici se optuženom stavlja na teret da je, u razdoblju od 1. kolovoza do 1. prosinca 1991. godine, u Dalju i Erdutu, tijekom oružane pobune, sudjelovao u osnivanju pararendarstvenih vlasti, postao zapovjednik milicije u Dalju, radio na ustrojavanju zatvora u podrumskim prostorijama milicije, s ciljem stvaranja uvjeta za uhićenje i zatvaranje civila nesrpske nacionalnosti; da je organizirao, naređivao i vodio nezakonita uhićenja i dovođenja velikog broja civila u zatvor, a kao zapovjednik dopuštao da se uhićenici drže u zatvoru u krajnje nehumanim uvjetima; da je bio nazočan ispitivanju pri čemu je dopustio fizičko maltretiranje zarobljenika; da je u studenome 1991. ispitivao uhićenog civila Imru Mogera i tukao ga te da je polovinom kolovoza 1991. godine iz zatvora u Dalju odvezao Ištvana Bačka i oduzeo mu novac i alat.

Pročitani su iskazi svjedoka: **Vlatka Nikolića**¹¹, **Gorana Šlingera**¹², **Marka Andabaka**¹³, **Josipa Čička** te **Damira Hubera**.

Pročitani su i nalaz i mišljenje sudsko medicinskog vještaka **dr. Mladena Marcikića**.

Izvršen je uvid u kroki skicu, spisak mještana Dalja, rješenje MUP-a autonomne oblasti Slavonije i Baranje i Zapadnog Srijema od 2. listopada 1991., dopis ministru unutrašnjih poslova AO Slavonije i Baranje i Zapadnog Srijema sačinjen po optuženiku, podnesak branitelja optuženika, dopis Ministarstvu pravosuđa RH - Uprave za suradnju s međunarodnim sudovima, fotografije s lista 476, u novinske članke, u presudu Županijskog suda u Vukovaru br. K-12/05 protiv Jovana Čurčića i dr. od 15. prosinca 2005. te presudu VSRH-a br. K-257/06 od 25. svibnja 2006., u presudu Županijskog suda u Vukovaru br. K-40/99 protiv Dragiše Čančarevića od 13. travnja 2001. te presudu VSRH-a br. Kž-562/01 od 4. listopada 2001., u presudu Županijskog suda u Osijeku br. K-1/94 protiv Ivice Vuletića od 5. prosinca 1997. te presudu VSRH-a br. Kž-346/99 od 9. svibnja 1999., u ovosudni predmet br.K-95/94, u službenu zabilješku s lista 29 i 50, u izvod iz prekršajne i kaznene evidencije za optuženika.

Nakon završenog dokaznog postupka, prešlo se na završne riječi stranaka.

Završne riječi stranaka:

Zamjenik ŽDO-a iz Osijeka rekao je da je tijekom dokaznog postupka utvrđeno da je opt. Željko Čizmić počinio kaznena djela opisana u optužnici. Nije sporno da je isti u inkriminirano vrijeme bio zapovjednik milicije u Dalju te da je svojim protupravnim radnjama doprinio zlostavljanju oštećenika Gorana Šlingera i Vlatka Nikolića.

Branitelj opt. Željka Čizmića je ukazao kako optužnica trpi niz nedostataka, koje bi VSRH mogao smatrati bitnom povredom odredbi kaznenog postupka. Prvi prigovor je da optužnica sadrži opis kaznenog djela genocida. Drugo, ne navode se korektno odredbe međunarodnog prava koje su povrijeđene. Upozorio je da je VSRH zauzeo stav da se činjenični opisi za ratne zločine trebaju konkretizirati na način da se vidi za što je točno optužen i osuđen okrivljenik. Prigovorio je da se iz rečene optužnice tek kasnije explicite navodi kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. i čl. 122. OKZ RH.

Branitelj je rekao da za oštećenog Gorana Šlingera nije utvrđeno slijedeće: koliko dugo je oštećenik bio lišen slobode, kakve ozljede je zadobio. Napomenuo je činjenicu da isti nije razmijenjen. Stoga je ustvrdio da je iskaz toga oštećenika nevjerodostojan, jer pri svakom novom ispitivanju opisuje sve manje protupravnih radnji.

Za oštećenika Vlatka Nikolića obrana smatra da je isti tek nakon suočenja s iskazima koje je davao pred Županijskim sudom u Vukovaru u predmetu protiv Čančarevića, priznao kako je i Čizmića teretio za iste ozljede koje je zadobio u Borovom Selu. Branitelj je rekao da oštećenikova medicinska dokumentacija, od dana 16. kolovoza 1991. godine, kao i nalaz i

¹¹

Obrana je ostala kod svih primjedbi na iskaz ovog svjedoka kao i u dosadašnjem tijeku postupka, a napose na glavnoj raspravi od 29. lipnja 2011., koji je u suprotnosti s nalazom i mišljenjem vještaka sudsko medicinske struke.

¹²

Optuženi Željko Čizmić je stavio primjedbu na iskaz ovog svjedoka ukazujući da isti ne govori istinu te da je isti mogao biti zatvoren najdulje do 23. ili 24. kolovoza 1991., s tim da ne osporava da je imao radnu obvezu.

¹³

Obrana je ostala kod primjedbi na iskaz ovog svjedoka.

mišljenje sudsko medicinskog vještaka, ukazuje da nikakvih svježijih ozljeda na oštećenikovu tijelu nije bilo, niti je optuženik to mogao učiniti.

Opt. Željko Čizmić se pridružio završnoj riječi svog branitelja te je dodao kako je mimo svoje volje postao zapovjednikom milicije u Dalju, da milicija nije imala nikakva ovlaštenja, a da se on sam našao u sukobu sa Arkanom i Goranom Hadžićem.

Od rujna 1991. mijenjao je mjesta noćenja zbog bojazni da zbog iskazanog stava ne bude ubijen.

Nakon završene glavne rasprave **predsjednik vijeća donio je Rješenje kojim će presuda biti javno objavljena u 11,20 sati istog dana.**

Objava presude

Sudsko vijeće je objavilo presudu kojom je optuženik Željko Čizmić oglašen krivim za stjecaj kaznenih djela - kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH i kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH.

Za kazneno djelo ratnog zločina protiv civila Vijeće je utvrdilo kaznu zatvora u trajanju od 1 godine. Za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika Vijeće je utvrdilo kaznu zatvora u trajanju od 1 godine. Primjenjujući odredbu čl. 60 Kaznenog zakona RH Vijeće je optuženiku izreklo jedinstvenu kaznu u trajanju od 1 godine i 10 mjeseci. U izrečenu kaznu zatvora uračunat je pritvor, koji je trajao od 30. studenog 2000. do 3. siječnja 2001. godine. Optuženik je dužan platiti troškove postupka u iznosu od 2000 kuna.

Sudsko vijeće je u obrazlaganju presude navelo kako je opt. Željko Čizmić prorupravno postupao te da je mogao na laički način shvatiti da su te njegove radnje protupravne.